

## Bilaga 2: Terminologi

### CORINE, geografisk information om markanvändning och marktäcke

Kartmaterial som beskriver markanvändningen och marktäcket i hela Finland i rutor om 25 x 25 meter. Materialet är tillgängligt på standardiserad nivå i EU:s alla medlemsländer. CORINE (Coordination of Information on the Environment) är ett EU-program inom ramen för vilket miljörelaterade data samlas in.

### Dagvatten

Med dagvatten avses regn- eller smältvatten som samlas på markytan eller motsvarande ytor i tätt byggda områden. Dagvattenöversvämningar börjar snabbt, är kortvariga och förekommer ganska lokalt och kallas även ofta för tätortsöversvämningar eller störtregnsöversvämningar. De uppstår när dräneringssystemen, som exempelvis avloppsnätet eller de öppna diken, inte avlägsnar regnvattnet tillräckligt snabbt.

### Följd som är ogynnsam ur allmän synpunkt

Med följder som är ogynnsamma ur allmän synpunkt avses (L 620/2010, 8 §): 1. ogynnsamma följder för människors hälsa eller säkerhet; 2. långvariga avbrott i nödvändighetstjänster så som vattentjänster, energiförsörjning, datakommunikation, vägtrafik eller annan motsvarande verksamhet; 3. långvariga avbrott i ekonomisk verksamhet som tryggar samhällets vitala funktioner; 4 långvariga eller omfattande ogynnsamma följder för miljön, eller 5. oersättliga ogynnsamma följder för kulturarvet.

### Hantering av översvämningsrisker

Med hantering av översvämningsrisker avses åtgärder som syftar till att bedöma och minska översvämningsrisker samt förhindra eller minska de skador som orsakas av översvämningar.

### Hydrologi

Hydrologi är ett delområde inom geofysiken där vattnets förekomst, egenskaper och kretslopp undersöks.

### Höjdsystem

Ett höjdsystem definierar referenshöjden från vilket alla andra höjder mäts och beräknas. Höjdsystemet kan även kallas höjddatum. Det nyaste systemet är N<sub>2000</sub> och tidigare har bland annat höjdsystemen N<sub>60</sub>- och N<sub>43</sub> använts.

### IED-direktivet och -anläggningarna, det tidigare IPPC-direktivet

Målet med direktivet om industriella utsläpp (Industrial Emission Directive, [2010/75/EU]) är att skydda miljön och hälsan. Med det regleras miljökonsekvenserna som orsakas av industrianläggningar med hjälp av miljötillstånd. Detta direktiv kombinerar flera tidigare direktiv som reglerar industriella utsläpp till en helhet, som omfattar bland annat IPPC-direktivet (2008/1/EG, Integrated Pollution Prevention and Control).

### Karta över översvämningshotade områden

En karta över översvämningshotade områden beskriver de områden som blir under vatten och vattendjupet samt det rådande vattenståndet för en viss sannolikhet att en översvämning uppstår. Kartor över översvämningshotade områden och kartor över översvämningsrisker utarbetas åtminstone för översvämningar med en årlig sannolikhet av 2 % och 1 % samt för sällsynt stora översvämningar.

### Karta över översvämningsrisker

Kartorna över översvämningsrisker (jfr karta över översvämningshotat område) visar antalet invånare i det översvämningshotade området samt särskilda objekt, infrastrukturen, miljöriskobjekt, kulturarvet och annan information som behövs.

### Laserskanning

Laserskanning är en mätmetod genom vilken tredimensionella data med hög mätnoggrannhet fås med hjälp av laserpulser som skickas från exempelvis flyg.

### Lägsta grundläggningsnivå

Med lägsta grundläggnings avses den höjdnivå under vilken man inte ska placera konstruktioner som skadas när de blir våta, såsom underbjälklaget till en byggnad. Utöver vattenståndet beror lägsta bygghöjd på byggnadens användningsändamål och byggnadssätt samt en ytterligare förhöjning på grund av vattendragets särdrag och eventuell påverkan från vågor. Golvhöjden ska vara betydligt högre än den lägsta bygghöjden på grund av bland annat byggnadstekniska detaljer.

### Nöd-HW, det vill säga nödhögvattenstånd

Med nödhögvattenstånd avses höjden på nedersta övre ytan på dammens täta del (undantaget höjden på tröskelvärdena). Nödhögvattenstånd kan leda till förändringar i dammkonstruktionerna om det överskrids.

### Område med betydande översvämningsrisk

Med ett område med betydande översvämningsrisk avses ett område som utifrån en preliminär bedömning konstateras ha en eventuell betydande översvämningsrisk. I benämningen tar man hänsyn till sannolikheten för en översvämning och de ogynnsamma följderna orsakade av översvämningen. Betydelsen av följderna bedöms allmänt taget. För områdena med betydande översvämningsrisk ritas en karta över översvämningsfaror och -risker och man gör upp en plan för hantering av översvämningsrisker.

### Område med översvämningsrisk

Ett område med översvämningsrisk är ett (geografiskt) område på vilket översvämningsrisk orsakar en skaderisk, det vill säga ett område där det råder risk för översvämning och som har en sådan skadepotential (sårbarhet) att en översvämning skulle orsaka skador. Med ett område med betydande översvämningsrisk avses ett område som utsetts i enlighet med lagstiftningen om översvämningsrisk och som identifierats utifrån en preliminär bedömning av översvämningsrisken.

### Planer för hantering av översvämningsrisker

En plan för att förebygga och minska översvämningsrisker ska utarbetas för varje avrinningsområde med ett eller flera angivna områden med betydande översvämningsrisk och för kustområden med betydande översvämningsrisk. Vid valet av åtgärder ska man sträva efter att minska sannolikheten för översvämningar och att använda andra metoder för hantering av översvämningsrisker än metoder som bygger på konstruktioner för översvämningskydd. I riskhanteringsplanen ska man redogöra för kostnaderna och nyttan samt prioriteringsordningen för åtgärderna.

### Planering av vattenvården, ramdirektivet för vatten

Syftet med planering av vattenvården, dvs. uppgörandet av vattenförvaltningsplaner, är bl.a. att skydda och förbättra vattnekosystemens tillstånd. Lagen om vattenvårdsförvaltningen (1299/2004) genomför i Finland Europeiska unionens ramdirektiv för vatten (2000/60/EY) som syftar till att förenhetliga vattenskyddet inom gemenskapen.

### Preliminär bedömning av översvämningsrisker

Med preliminär bedömning av översvämningsrisker (fi. tulvariskien alustava arviointi, TURINA) avses att översvämningsriskerna i ett område bedöms utifrån de uppgifter som finns om tidigare inträffade översvämningar och tillgänglig information om hur klimatet och vattenförhållandena har förändrats. På grundval av bedömningen identifieras eventuella områden med betydande översvämningsrisk.

### Seiche

Seiche är en stående våg som uppstår i en bassäng. Seiche kan uppstå till exempel i sjöar, havsvikar eller hamnbassänger då tyngdkraften strävar efter att återställa balansen i en kropp av vatten som störts, exempelvis av vinden, och bassängens kanter reflekterar störningen, vilket skapar interferens. Seiche förekommer även i hela Östersjöbassängen, och påverkar variationen av vattenståndet på kort sikt.

### Skyddsnivå för översvämningsrisk

Med skyddsnivå för översvämningsrisk avses det återkomstintervall för översvämning eller vattenstånd som motsvarar det vattenstånd mot vilket en byggnad eller annan funktion skyddas. Exempelvis skydd mot en översvämning som inträffar en gång per hundra år kan innebära att man bygger en så hög översvämningsvall att först en översvämning som är sällsyntare än detta kan stiga över vallen, att man har beredskap att bygga en tillfällig konstruktion för översvämningskydd av motsvarande höjd eller att grunden för en byggnad görs så hög att vattenståndet under översvämningen inte skadar konstruktionerna. Med skydd kan man även avse att en byggnad placeras utanför ett översvämningsområde med vald risknivå.

### Topografi, höjdmodell

Med topografi avses detaljerad återgivning av markytans former. En höjdmodell är ett nät bestående av punkterna i ett rymdkoordinatsystem ( $x$ ,  $y$ ,  $z$ ). I nätet kan man bestämma  $z$ -koordinaten för en godtycklig  $x,y$ -punkt på markytan.

### Vattenföring, Q

Med vattenföring avses den volym vatten per tidsenhet (m<sup>3</sup>/s) som passerar en tvärsektion i en fåra. Medelvattenföringen eller medelflödet (MQ) är vattenföringen i medeltal under en viss observationsperiod, medan högvattenföringen eller toppflödet (HQ) är lika med den högsta vattenföringen under observationsperioden.

### Vattenförvaltningsområde

Ett vattenförvaltningsområde består av ett eller flera avrinningsområden, där man planerar vattenvård. I Finland finns det åtta vattenförvaltningsområden.

### Vattenstånd, W

I vissa höjdsystem anges vattenståndet som höjd över havet. Medelvattenståndet (MW) betyder det genomsnittliga vattenståndet under en viss observationsperiod och med högvattenstånd (HW) avses det högsta vattenståndet under observationsperioden. Vid havsstranden betyder MW det teoretiska medelvattenståndet, som förändras med tiden (teoretiskt medelvatten).

### Vindgrepp

Vindgreppet (fetch) är den faktor som avgränsar den distans som vinden blåser i konstant vindriktning mot den motsatta stranden eller annat öppet vattenområde (blindskär och dylikt) i samband med att vågor bildas. Vindgreppet fastställs kalkylmässigt.

### Återkomstintervall, sannolikheten för översvämning

Tiden för återkomstintervall betyder den genomsnittliga längden på intervallet för att en översvämning av en viss omfattning eller en ännu större översvämning återkommer. Översvämningarna förekommer dock inte regelbundet. En översvämning som inträffar statistiskt t.ex. en gång per 250 år (1/250a) betyder att översvämningen sannolikt upplevs fyra gånger under tusen år. Årlig sannolikhet för förekomsten av en översvämning av denna storleksordning är 0,4 %. Som sällsynt stor kan man betrakta en översvämning vars återkomsttid är en gång på 500...1 000 år (den årliga sannolikheten 0,2...0,1 %).

### Översvämning

Med en översvämning avses tillfälligt vattentäckt mark till följd av förhöjt vattenstånd i vattendrag, förhöjt havsvattenstånd eller ansamling av dagvatten.

### Översvämningshöjd

Översvämningshöjden är det vattenstånd vid vilket ett vattendrag eller havet svämmas över. Översvämningshöjden kan anges som återkomstintervall (till exempel översvämningshöjd HW 1/100) eller vattenstånd (t.ex. översvämningshöjd +1,93 m N<sub>2000</sub>).

### Översvämningens risk

Med översvämningens risk avses en kombination av sannolikheten för översvämning och möjliga ogynnsamma följder för människors hälsa, säkerheten, miljön, infrastrukturen, den ekonomiska verksamheten och kulturarvet i samband med en översvämning.

## Översvämningriskruta

Översvämningriskrutor kan användas som hjälpmedel när områden med översvämningrisk identifieras. Materialet består av 250 m x 250 m stora rutor. Dessa räknas på basis av de byggnader i byggnads- och lägenhetsregistret (BLR) som finns inom översvämningområdet. Riskklassen (1–4) för en ruta bestäms utifrån invånartalet och våningsytan i rutan på så sätt att första riskklassen är mest riskbenägen. Metoden och riskklasserna bygger på en metod som räddningsväsendet använder.